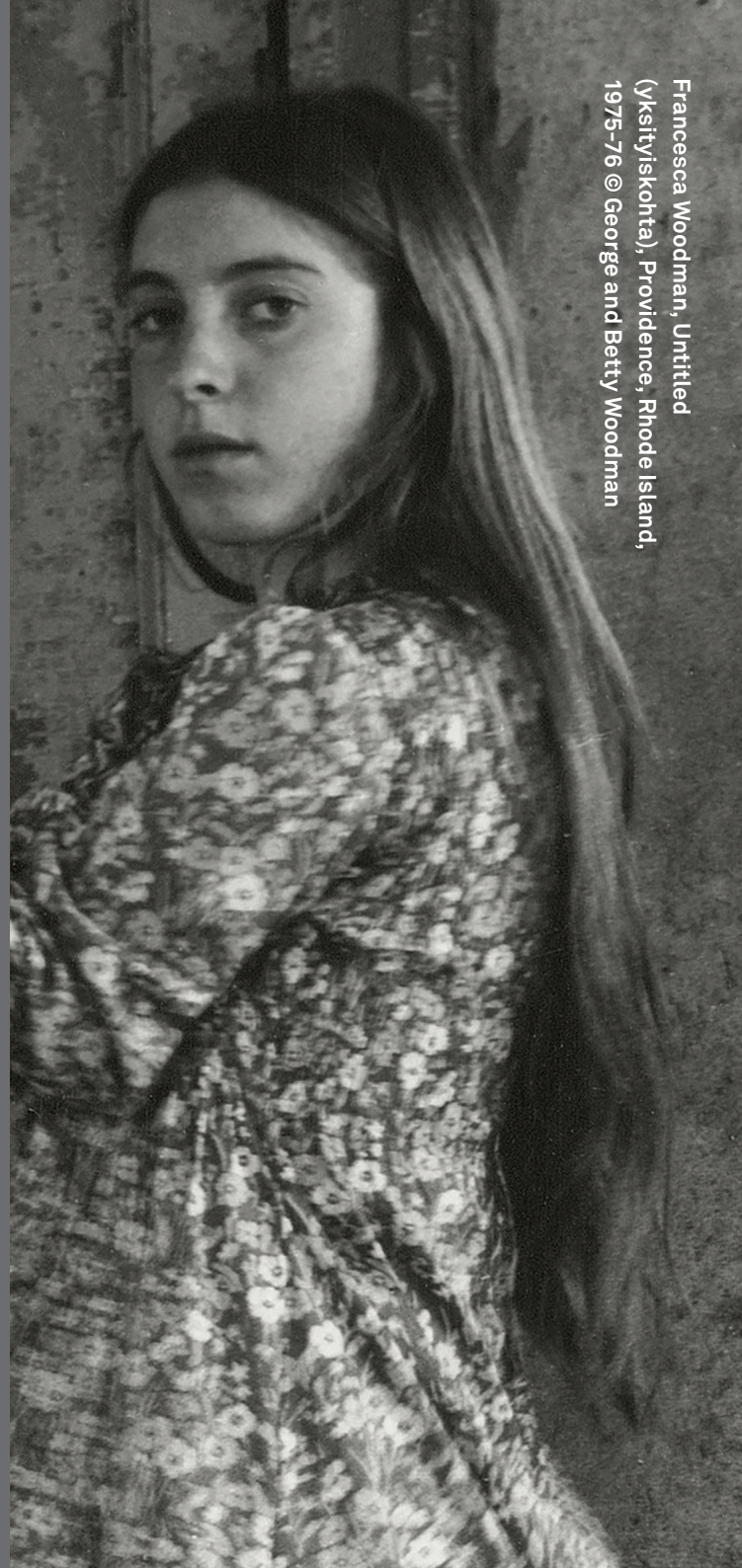

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8. – 15.10.2017

Francesca Woodman, Untitled
(yksityiskohta), Providence, Rhode Island,
1975-76 © George and Betty Woodman

Tehtäviä näyttelyyn ja oppitunneille 7.-9. luokkalaisille ja lukiolaisille

Näyttelyssä *Francesca Woodman - Enkelinä olemisesta* on esillä noin sata valokuvaa sekä videoteoksia Woodmanin koko viisivuotisen taiteilijuuden ajalta. Osa tämän materiaalin tehtävistä käsittelee valokuvaa yleisemmin, osa kiinnittyy juuri tähän näyttelyyn. Tehtäviä kannattaa soveltaa oppilaiden lähtötason ja taustatietojen mukaan.

Keskustelutehtävät sopivat pohdittaviksi näyttelyvierailun aikana esimerkiksi parin kanssa tai pienryhmissä. Oppitunneille suunnatut tehtävät kannustavat tutkimaan näyttelyn teemoja henkilökohtaisesta näkökulmasta ja ne soveltuvat toteutettaviksi etenkin näyttelykäynnin jälkeen.

Teksti ja toimitus: Heikki Heinonen

(Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, kuvataidekasvatus / Suomen valokuvataiteen museo).

Graafinen suunnittelu: Anna Neva.

Materiaali pohjautuu osittain Moderna Museet Malmön opetusmateriaaliin, jonka ovat tehneet Ana María Bermeo Ujueta (kuraattori, museopedagogia) ja Gisela Fleischer (taidepedagogi).

1. Valokuvauksen muutos

Keskustelkaa, kuinka valokuvaamisesta on tullut koko ajan vain yleisempää ja yleisempää. Miten tähän ovat vaikuttaneet esimerkiksi kameroiden koon pieneneminen, siirtyminen filmille kuvaamisesta digitaaliseen kuvaamiseen ja lopulta älypuhelimet? Pohtikaa, kuinka valokuvien käyttö ja julkaisu on muuttunut oppilaiden elinaikana. Miten tähän ovat vaikuttaneet esimerkiksi digitalisaatio, Internet ja sosiaalinen media?

2. Voiko valokuvaan luottaa?

Valokuvauksen alkuaikoina 1800-luvulla ajateltiin, että valokuva kuvaa suoraan todellisuutta ja kertoo totuuden. Nykyään käsitys valokuvan objektiivisuudesta on muuttunut, koska kuvien manipulointi on arkipäivää ja se on ainakin periaatteessa kaikkien tiedossa. Keskustelkaa, voiko valokuvaan luottaa, vaikka kuvia voi rajattomasti muokata. Onko kuvien aina tarkoitus kuvata todellisuutta objektiivisesti? Luotammeko joissain tilanteissa

valokuvaan enemmän kuin toisissa? Onko joidenkin kuvien tarkoituskin olla luotettavampia kuin toisten? Pohtikaa asiaa esimerkiksi mainos-, muoti-, uutis-, taide- ja dokumenttikuvan näkökulmasta.

3. Alastomuus taiteessa

Alastomuus taiteessa on yleistä ja luonnollista, ja alastonmallia hyödynnetään laajasti kaikilla kuvataiteen kentillä. Myös Woodman käytti valokuvissaan alastonmallia, monesti itseään. Pohtikaa, miksi alastomuutta hyödynnetään niin paljon taiteessa. Oletteko kohdanneet paljon alastonhahmoja taiteessa? Miten suhtaudutte niihin? Millaisia alastonhahmot yleensä ovat? Miksi sekä mies- että naistaiteilijat kuvaavat usein nimenomaan naisia alasti? Onko naisen alastomuudella ja miehen alastomuudella eroa? Mitä eroa on alastomalla omakuvalla ja toisen ihmisen kuvaamisella alasti? Tuoko alastomuus teoksiin lisäarvoa, eli tekeekö se niistä parempia?

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8. – 15.10.2017

Francesca Woodman, Caryatid (study for Temple Project),
New York, 1980 © George and Betty Woodman

Omat myytit

Innostukaa teoksesta *Blueprint for a Temple* (1980) ja tutustukaa antiikin Kreikan ja Rooman taiteeseen ja arkkitehtuuriin. Lavastakaa kohtauksia myyteistä ja

kuvatkaa ne. Voitte tuoda mukaan myös omia näkemyksiänne: myyttien luonteeseen kuuluu, että ne elävät.

Hyödyntäkää yksinkertaista, helposti saatavilla olevaa rekvisiittaa kuten valkoisia lakanoita vaatteina. Voitte myös tehdä tulkintoja kuuluisista patsaista kuten karyatideista, nymfeistä, sankareista ja jumalista. Hyödyntäkää kirjallisuutta, esim. Alf Henrikson: *Antiikin tarinoita 1-2*.

OPS-SISÄLLÖT

LAAJA-ALAISET:

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

KUVATAIDE:

- S1 Omat kuvakulttuurit
- S3 Taiteen maailmat
- T1 Moniaistinen havainnointi ja monipuoliset kuvallisen tuottamisen menetelmät
- T3 Havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen erilaisilla välineillä
- T4 Erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen soveltaminen
- T5 Tutkiva lähestymistapa kuvallisessa työskentelyssä
- T9 Eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapojen soveltaminen

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8.–15.10.2017

Liike ja terävyys

Monet Francesca Woodmanin kuvat esittävät tiloja, joissa liikkeessä olevat ihmishahmot eivät ole tarkkoja. Kokeilkaa kuvaamista pienryhmissä pitkällä suljin-ajalla käyttäen järjestelmäkameran suljinajan esivalintaa (symboli S tai Tv). Suljinaika ilmoitetaan sekunnin murto-osina (esim. 30 = 1/30s) tai kokonaisina sekunteina (esim. 2" = 2s). Valitkaa suljinajaksi pidempi kuin 1/15s, eli 1/8s, 1/4s, 1/2s, 1s, 2s, 4s tai vieläkin pidempi.

Liike-epäterävyyttä voi hyödyntää kahdella tavalla:

TAPA1 Käyttäkää jalustaa, jolloin saatte kuvien taustan tarkaksi. Kuvatkaa toisianne tekemässä erilaisia liikkeitä haluamassanne tilassa. Kokeilkaa eri suljinaikoja, jotta näette eron. Vertailun vuoksi voitte ottaa samassa tilassa kuvan lyhyellä suljinajalla, jolloin liike pysähtyy.

TAPA2 Kuvatkaa ilman jalustaa niin, että seuraatte kameralla liikkuvaa kohdetta. Kokeilkaa esimerkiksi kuvata ohi ajavaa autoa tai toisianne juoksemassa.

OPS-SISÄLLÖT

LAAJA-ALAISET:

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

KUVATAIDE:

S3 Taiteen maailmat

T1 Moniaistinen havainnointi ja monipuoliset kuvallisen tuottamisen menetelmät

T4 Erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen soveltaminen

Francesca Woodman, *Untitled*, Rome, Italy, 1977–78 © George and Betty Woodman

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8.–15.10.2017

Pastissi hiilellä piirtäen

Pastissi tarkoittaa taideteosta, joka tarkoituksella jäljittelee jotakin aikakautta tai jonkin taiteilijan tyyliä. Valokuvasta on luontevaa tehdä pastissia valokuvaten, mutta myös muut tekniikat johtavat kiinnostaviin lopputuloksiin. Francesca Woodmanin kuvat tarjoavat herkullisia lähtökohtia pastisseille. Kuvissa olevia esineitä voi vaihtaa toisiksi, kuvaan voi lisätä henkilöitä tai siihen voi tehdä muita haluttuja muutoksia.

Näyttelyvierailun aikana kukin oppilas valitsee itseään puhuttelevan teoksen ja ottaa siitä kuvan itselleen.

Luokassa oppilaat tekevät hiilellä isolle paperille (vähintään A2) piirtäen pastissin teoksesta muuttaen haluamiaan yksityiskohtia. Sen jälkeen alkuperäistä kuvaa ja pastissia tarkastellaan rinnakkain ja pohditaan, mikä muuttui. Miten muutokset vaikuttavat kuvan tulkintaan? Lopuksi oppilaita voi pyytää kirjoittamaan tarinan tai muun tekstin uuteen kuvaan pohjautuen.

Francesca Woodman, Spring in Providence #2, Providence, Rhode Island, 1976 © George and Betty Woodman.

OPS-SISÄLLÖT

LAAJA-ALAISET:

- L1** Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2** Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L4** Monilukutaito

KUVATAIDE:

- S1** Omat kuvakulttuurit
- S3** Taiteen maailmat
- T1** Moniaistinen havainnointi ja monipuoliset kuvallisen tuottamisen menetelmät
- T2** Havainnoista ja ajatuksista keskustelu ja niiden perusteleminen
- T3** Havaintojen ja ajatusten ilmaiseminen erilaisilla välineillä
- T4** Erilaisten materiaalien, tekniikoiden ja ilmaisukeinojen soveltaminen
- T7** Erilaiset kuvatulkinnan menetelmät
- T9** Eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapojen soveltaminen

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8.–15.10.2017

Francesca Woodman, Space2,
Providence, Rhode Island, 1976
© George and Betty Woodman

Neulanreikäkamera

Neulanreikäkamera on hyvä tapa opetella valokuvauksen peruselementtien, kuten ajan ja valon, vaikutusta lopputulokseen. Itse tehdyllä kameralla otettava kuva tarjoaa kiehtovan elämyksen digitaalisen kuvan aikana, ja luo kuviin Woodmanin kuvien kaltaisen tunnelman.

Tehkää itse neulanreikäkamerat! Suomenkielisiä ohjeita löytyy netistä, katso esimerkiksi

http://www.edu.fi/perusopetus/kuvataide/media_ja_kuvaviestinta/camera_obscura

<http://kdarkroom.blogspot.fi/2015/03/miten-valmistaa-neulanreikakamera.html>

<http://www.pimeyspurkissa.fi/2013/04/24/luumupurkista-kuvauskojeeksi/>

Pastissi digitaalisesti kuvaten

Näyttelyvierailun aikana kukin oppilas valitsee itsensä puhuttelevan teoksen ja ottaa siitä kuvan itselleen. Luokassa oppilaat muodostavat pieniä ryhmiä, ja tarkastelevat yhdessä valitsemiaan kuvia.

Kuvista oppilaat valitsevat yhden tai useamman ja tekevät yhdessä siitä tai niistä uuden, oman version eli pastissin digikameralla kuvaten. Sen jälkeen alkuperäistä kuvaa ja pastissia tarkastellaan rinnakkain ja pohditaan, mikä muuttui. Miten muutokset vaikuttavat kuvan tulkintaan?

Francesca Woodman, Untitled,
MacDowell Colony, Peterborough,
New Hampshire, 1980 © George
and Betty Woodman

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8. – 15.10.2017

Performanssi kameralle

Jakaannutaan pareiksi. Jokainen valitsee lähtökohdakseen jonkun Woodmanin kuvan, josta välittyy liikkeen tuntu. Kukin pohtii, millainen liike valitussa kuvassa on meneillään, ja tekee tuon liikkeen toiselle.

Sen jälkeen jokainen keksii kaksi uutta liikettä: yhden, joka sopisi tehtäväksi ennen alkuperäistä liikettä ja yhden sen jälkeen tehtäväksi, jolloin syntyy kolmen liikkeen sarja. Syntyneet liikesarjat näytetään parille.

Kukin pari ottaa digikameran. Vuorotellen kumpikin parista tekee omia liikkeitään jatkuvana sarjana, ja toinen ottaa tästä kuvia. Kuvaaja voi käyttää pitempää valotusaikaa liike-epäterävyyden luomiseksi ja/tai salamaa liikkeen jähmettämiseksi.

Sen jälkeen liikettä tehnyt katsoo kuvia ja halutessaan voi pyytää pariaan ottamaan jonkin kuvan vielä uudestaan. Sen jälkeen vaihdetaan rooleja.

Francesca Woodman, Untitled, Rome, Italy, 1977–78 © George and Betty Woodman

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8.–15.10.2017

OPS-SISÄLLÖT

KAIKKI LUKIOLAISTEN TEHTÄVÄT

YHTEISET AIHEKOKONAISUUDET:

KULTTUURIEN TUNTEMUS JA KANSAINVÄLISYYS;
MONILUKUTAITO JA MEDIAT

KU1 KUVAT JA KULTTUURIT

Tavoitteet

- opiskelija tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä

Keskeiset sisällöt

- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulokinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

KU3 OSALLISENA MEDIASSA

Tavoitteet

- opiskelija tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintätekniikan osaamistaan syventäen
- opiskelija käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana

Keskeiset sisällöt

- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot

Francesca Woodman, Untitled, New York,
1979 © George and Betty Woodman

KU4 TAITEEN MONET MAAILMAT

Tavoitteet

- opiskelija tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen
- opiskelija soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Keskeiset sisällöt

- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8. – 15.10.2017

Surrealistinen valokuva

Kokeilkaa Woodmanin tyylistä surrealistista valokuvailmaisua, jotka hämäävät katsojaa *trompe-l'oeil*-maalausten hengessä (*trompe-l'oeil* tarkoittaa maalausta, jossa on katsojaa harhauttava illuusio). Kuvausprosessia voi ajatella piiloleikkinä.

Käyttäkää hyödyksenne sisustus-elementtejä kuten verhoja ja huonekaluja tai työskennelkää ulkona hyödyntäen esimerkiksi puita, lehtiä ja kiviä.

Kiinnittäkää huomiota henkilön ja tilan yhteyteen. Yrittäkää tehdä kuvia, joissa malli ”sulautuu” taustaan, kuitenkin katoamatta kokonaan. Kuinka paljon kannattaa paljastaa, kuinka paljon piilottaa, jotta kuva on mahdollisimman mielenkiintoinen?

Lopuksi katsokaa kuvia yhdessä ja keskustelkaa, miten tällainen kuva eroaa perinteisestä muotokuvasta, jossa henkilön kasvot ja keho erottuvat selkeästi ympäristöstä.

Francesca Woodman, About Being My Model, Providence, Rhode Island, 1976 © George and Betty Woodman

S U O M E N
V A L O
K U V A
T A I T E E N
M U S E O

FRANCESCA WOODMAN:
ENKELINÄ OLEMISESTA
ON BEING AN ANGEL
24.8.–15.10.2017